

УДК 373.2.015.311:51

Русин Надія Михайлівна,
старший викладач кафедри теорії та
методики дошкільної освіти,
Попович Мар`яна Іванівна,
бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

ЛОГІЧНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Математичні знання, вміння і навички є одними з найбільш складних уявлень, що становлять зміст соціального досвіду, який набувають підростаючі покоління. Математичні уявлення мають абстрактний характер, їх застосування вимагає від дитини виконання комплексу складних інтелектуальних дій. У побуті, в повсякденній діяльності, в іграх діти досить рано стикаються з ситуаціями, які вимагають від них використання математичних уявлень. На ранніх етапах розвитку математичні завдання відрізняються простотою - розділити порівну цукерки, сервірувати стіл для ляльок і т. п. Але вже на цьому рівні дитині необхідно застосовувати знання таких відносин, як більше або менше, багато чи мало, порівну, вміння встановити число предметів в множині, вибрати необхідну кількість предметів з множини і ін. Отже, вже в дошкільному віці діти за допомогою дорослих отримують уявлення про математичні операції і набувають елементарні обчислювальні вміння. Становлення елементарних математичних уявлень у дошкільників виступає в якості одного з провідних напрямків діяльності дошкільних освітніх закладів.

Методика формування первинних математичних уявлень у дошкільників має тривалу історію розвитку. У XVII-XVIII ст. відбувалося становлення наукових основ навчання дітей дошкільного віку математиці і формування уявлень про час і простір, розміри, одиниці вимірювання.

Дані питання розроблялися в рамках передових педагогічних систем виховання, що належать І. Г. Песталоцці, Я. А. Коменському, К.Д. Ушинському, і ін. Сучасними дослідниками методики математичного розвитку виступають З. А. Михайлова, Р. Л. Березіна, А. А. Столяр, Р.Л. Ріхтерман, А. С. Метліна, К.Й.Щербакова.

Наукова концепція з дошкільної освіти, орієнтири і вимоги до оновлення змісту дошкільної освіти актуалізують цілий комплекс досить глибоких вимог до пізнавального розвитку дошкільників, частиною якого виступає математичний розвиток. У зв'язку з цим нас зацікавила проблема застосування логічних задач в процесі формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку [1, с. 54].

Математичний розвиток дітей дошкільного віку трактується як якісні зміни в пізнавальній діяльності дітей, що відбуваються у них в результаті формування найпростіших математичних уявлень і логічних операцій, взаємопов'язаних з ними.

Застосування різного роду логічних завдань сприяє формуванню у дітей математичних уявлень. Логічні завдання, які сприятимуть розвитку пам'яті, мислення, уваги, сприйняття, розвитку творчих здібностей орієнтовані на розумовий розвиток дитини в цілому.

Логічні завдання з математики для дошкільнят - це не прості завдання. Головною метою логічних завдань з математики є не тільки пошук вірної відповіді (їх може бути декілька чи не бути взагалі), а вміння робити висновки, аналізувати, порівнювати, думати, застосовувати спостережливість і власний життєвий досвід. Крім того, логічні завдання - це відмінний спосіб розвинути те, що називають кмітливістю.

Т. А. Скрябікова використовує в роботі з дітьми старшого дошкільного віку математичне моделювання, в ході якого «виконуються логіко-математичні дії за заданим алгоритмом, удосконалюються вміння контролювати хід вирішення ігрового та навчального завдання, відбувається засвоєння дітьми знайомих систем, схем, моделей. Це приводить дитину до здатності виділяти найпростіші залежності і закономірності навколишніх об'єктів, володіти діями трансформації» [2, с. 129].

Розвиток початкових математичних уявлень передбачає ознайомлення дітей з різними областями математичної дійсності: з кількістю, і лічбою, з формою і величиною предметів, часовим і просторовим орієнтуванням [3, с. 58].

Здатність вірно визначати і співвідносити величину предметів, розбиратися в параметрах протяжності предметів являють собою провідну умову і фундамент математичного розвитку дітей дошкільного віку, на якому базується пізнання кількісних відносин більше - менше, рівність-нерівність. Формування понять про величину предметів і розуміння відносин довше - коротше, вище - нижче, ширше - вужче, більше - менше надає можливість наочно продемонструвати дошкільнятам приховані математичні взаємозв'язки, поглибити уявлення про число.

Для розвитку математичних уявлень про величину і форму предмета можна запропонувати наступні логічні завдання, які можна використовувати не тільки на заняттях, але і в повсякденному житті дітей [4, с. 158].

1. У змаганнях з лижного спорту Саша, Женя і Міша зайняли три перших місця. Хто зайняв перше місце, якщо Саша зайняв не перше і не друге, а Женя - не друге.

2. У Марини, Наташі і Світлани різні парасольки. У когось з довгою ручкою, а у когось - в квіточку, а у когось - в смужку. Маринина парасолька намальована вище всіх, а у Світлани парасолька не в смужку і не в квіточку. Яка парасольку у Наташі?

3. Льоня, Саша, і Женя робили прапорці. Хтось зробив першим, хтось другим, хтось останнім. Два прапорця були однакової форми. Саша зробив прапорець останнім. У Льоні і Жені прапорці однакової форми. Який прапорець зробив Саша.

4. Жили - були три хлопчика. Діма, Яша і Ілля. Діма вище Яші, а Яша вище Іллі. Хто з хлопчиків найвищий?

5. Жили - були три дівчинки: Марина, Настя і Юля. Марина нижче Насті, а Настя нижче Юлі. Хто з дівчаток найнижчий?

6. На галявині росли три дерева: береза, ялинка і дуб. Дуб вище берези, а береза вище ялинки. Яке дерево найвище, а яке найнижче.

Для розвитку математичних уявлень про просторові орієнтування добре підійдуть такі логічні задачі.

1. Божа корівка села не на квітку і не на листок, жук сів не на грибок і не на квітку. Куди сів метелик? А сонечко і жук?

2. Костя, Саша і Максим пересували меблі: хтось стілець, хтось крісло, а хтось тумбочку. Те, що витирав Максим, намальовано праворуч від стільця; то, що витирав Саша - між кріслом і шафою. Що витирав Костя?

3. Саша, Гриша і Ляня живуть на різних поверхах. Саша живе вище Гриші, а Гриша живе вище Ляні. Хто живе вище всіх? Хто живе нижче всіх?

4. Мама у Каті, Свети і Лери варили повидло: хто-то з груш, хтось із вишні, хтось із яблук. З чого варила мама Каті, намальовано лівіше вишні, з чого варила мама Світлани - поруч з яблуками. З чого варила повидло мама Лери?

5. У городі росли овочі: капуста, морква і цибуля. Морквузібрали раніше, ніж цибулю, а цибулю - раніше, ніж капусту. Що зібрали спочатку, а що потім?

6. Бабуся прийшла з роботи раніше, ніж тато, а тато - раніше, ніж мама. Хто прийшов з роботи раніше за всіх, а хто пізніше всіх?

Уявлення про кількість і лічбу включають формування дочислових кількісних відношень: рівність-нерівність предметів за величиною, рівність-нерівність груп, які входять в них.

Для розвитку математичних уявлень про кількість і лічбу, ми пропонуємо наступні логічні завдання.

1. В коробці лежало п'ять, шість і сім олівців. У синій коробці олівців більше, ніж в зеленій, а в зеленій більше, ніж в жовтій. Скільки олівців в кожній коробці?

2. В вазі поклали три, п'ять і сім кольорів. У червоній вазі квітів менше, ніж в блакитній, а в блакитній менше, ніж в рожевій. Скільки квітів в кожній вазі?

3. Маша, Катя і Света знайшли чотири, п'ять і шість грибів. Маша знайшла грибів більше, ніж Катя, а Катя - більше, ніж Света. Хто скільки грибів знайшов?

4. Трьом дівчаткам п'ять, шість і дев'ять років. Олена старше Марини, а Марина старша ніж Наташа. Кому скільки років?

5. Гарбуз, диня і тиква важать два, три і п'ять кілограмів. Кавун важче ніж гарбуз, а тиква важче, ніж диня. Що скільки важить?

6. Морозиво, шоколадка і тістечко стоять сім, вісім і дев'ять гривнів. Шоколадка дорожче, ніж морозиво, а морозиво дорожче, ніж тістечко. Що скільки коштує?

Список використаних джерел

1. Леушина А. М. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку / А. М. Леушина. - М.: Просвещение, 1974. - 366 с.
2. Скрябікова Т. А. Використання технологій математичного моделювання в роботі з дітьми старшого дошкільного віку // Науково-методичний електронний журнал «Концепт». - 2014. - Т. 20. - С. 3466-3470. - URL: <http://e-koncept.ru/2014/54957.htm>.
3. Тарабарина Т. И. Учеба и игра: математика / Т. И. Тарабарина, Н.В. Елкина. – Ярославль: «Академия развития». - 1997. – 240 с.
4. Щербакова К.Й. Методика навчання математики в дитячому садку / Щербакова К.Й. – М.: Вид-ий центр «Академія», 1998р. – 256 с.

УДК37.015.31:159.955(477)(043.2)

Фенцик Оксана Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,

Ганевич Наталія Іванівна,

магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ЯК ВАЖЛИВЕ ЗАВДАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Школа сьогодні має відігравати важливу роль у становленні особистості, бути зорієнтованою на формування активних, самостійних і творчих людей, які здатні адаптуватися до динамічних змін у суспільстві. Формування такої особистості вимагає як нового змісту освіти, так і нових підходів до організації освітнього процесу.

У освітніх державних документах (Концепція Нової української школи, Державний стандарт початкової освіти (2018) зазначається, що розвиток критичного мислення є основою формування сучасного школяра як мислячої, творчої, креативної, освіченої особистості. Критичне мислення постає однією з провідних цінностей демократичного суспільства, а відповідно – і системи освіти у такому суспільстві.

Упродовж останніх десятиліть проблема розвитку критичного мислення перебуває в центрі уваги зарубіжних і вітчизняних учених та педагогів.

Різні аспекти критичного мислення відображені в працях відомих психологів і педагогів (Б. Блум, Л. Виготський, Дж. Д'юї, Д. Клустер, А. Кроуфорд, М. Ліпман, Ж. Піаже та ін.), а також особливої актуальності сьогодні набувають (С. Векслер, Т. Воропай, Д. Клустер, Т. Олійник, О. Пометун, Д. Стіл, Ч. Темпл, О. Тягло, Д. Халперн, А. Хуторський та ін.).



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>